

У ФРОНТОВОМУ ХАРКОВІ

24.02.2022.

Сьогодні після оголошень про повітряну тривогу ми двічі ходили в укриття – на станцію метро. Поїзди в Харківському метрополітені не ходять, вони стоять на коліях. Всюди багато людей: у вагонах поїздів, на платформі, на східцях та ескалаторах. Навіть біля турнікетів розкладені каремати. На платформі появилася фонтанчик з питною водою.

Вдень ще всі придивлялися, як краще розміститися. А при вечірній загрозі артобстрілу уже нормально сприймалися харків'яни, які вулицями в напрямку метро несли подушки, табуреточки, каремати. І ще й домашніх улюбленців з собою вели. Дуже живописний вид зараз на станціях метро. Діти граються, собачки теж. Обстановка дружелюбна та спокійна, всі уважно одне до одного ставляться.

Захід сонця був сьогодні криваво-тривожним.

У Харкові вже ніч і всюди відключене вуличне освітлення. Мабуть, щоб з нічного неба нас ворог не бачив. Це так незвично! Я вперше за багато років побачила в нічному небі над Харковом красиві розсипи зірок. Раніше через яскраву ілюмінацію вони були непомітні.

Все буде добре! Вистоїмо!

04.03.2022.

1 березня 2022 року російською ракетою було зруйновано приміщення Харківської обласної державної адміністрації. Там загинули люди, їхні тіла досі дістають з-під завалів.

Цікава та невідповідна дата...

Бо саме 1 березня вісім років тому на цьому ж місці відбулося жахливе криваве побоїще молоді, яка захищала приміщення ОДА від проросійськи налаштованої юрби.

І тоді – 1 березня 2014 року – над цим приміщенням було вивішено російський

триколон, який, слава Богу, провисів там недовго.

05.03.2022.

«Русській мір» прилетів у Харків. На перехресті недалеко від мого будинку вщент зруйновано базар «Казка». «Русській мір» приніс свою казку... Зруйновано під'їзд у сусідньому будинку. У супермаркеті «Клас» повибивані вікна.

У нас проблеми з мобільним зв'язком, з інтернетом, зі світлом. Важко зарядити телефони. Неможливо купити питну воду.

Навіть продукти важко купити, бо біля супермаркету АТБ, який один працює в моєму районі, кілометрова черга. Усі маленькі магазинчики/кіоски закриті.

Світлофори ніде не працюють. Машин на дорогах мало, в основному військові їздять. Громадський транспорт не функціонує, ніякий: не працює метро, не ходять трамваї/тролейбуси/маршрутки. На вокзалі величезні черги до евакуаційних поїздів. Люди кидають свої автомобілі прямо на привокзальній площі та їдуть подалі від вибухів.

Але Харків опирається. Харків моментально проріс потужними волонтерськими ініціативами. Ми все одно вистоїмо!

05.03.2022.

Вчора ввечері, слава Богу, не було відключено електричного освітлення. Наявність світла в оселях Харківщини – це розкіш в умовах російської агресії. Тому вчорашній вечір я посвятила вивченню ворога: подивилася російське телебачення, зокрема програму Владіміра Соловйова. Давно я їх не дивилася.

Вони нас не розуміють. І це добре.

Російські пропагандисти вважають: якщо Київ розбомбити/деморалізувати і т.д., то вся Україна швидко втратить керівність. Бо центр управління буде знищено. І це буде аргументом перед світовою спіль-

нотою, що цю анархічну територію треба брати під управління. Російські пропагандисти навіть не уявляють, що в нас кожна маленька Охтирка чи Енергодар здатні відстоювати себе. І якщо у нас, не дай Бог, щось станеться з Києвом – всі маленькі та великі міста України об'єднаються, скоординуються та допоможуть відстояти столицю нашої країни. Російські пропагандисти мислять ієрархічно: думають, що знищена вершина влади автоматично веде до знищення країни. Вони не розуміють нашої «майданності», вміння самоорганізовуватися неієрархічно. І це чудово!

Російські пропагандисти журяться, що інформаційна політика в Росії недолуга, що пересічним росіянам не пояснюють цілей «асваблення» України. І пересічні росіяни не знають, як реагувати. А з боку України, на їхню думку, йде потужна інформаційна обробка населення Росії фейковими повідомленнями. Російські пропагандисти журилися, що на телефони росіянам з України йдуть телефонні розсилки про українську версію подій в Україні. І знову вони нас не розуміють: думають, що це українська влада так потужно організовує інформаційні атаки. Вони не уявляють, що це самі люди з України роблять це все з власної ініціативи. Що ж, це теж чудово.

07.03.2022.

Уночі російський снаряд влучив у студентський гуртожиток мого Сковородинівського університету в Харкові. Слава Богу, всі студенти живі!

Не розумію, як у перший день Великого посту заставити себе не злитися та не впасти у відчай... Ці гади бомблять університети! За німецької окупації в Харкові університет працював, ніхто не чіпав освітні заклади. А ця орда знищує все на своєму шляху.

Раптом подумала, що майже не робила фото своїх улюблених завулків мого милого чудового довоєнного Харкова. Тихо прогулювалася і милувалася, а фото не маю. І вже не буде.

09.03.2022.

Переглядала фото у своєму телефоні. Вишлося, що останнє фото мирного Харкова я зробила саме в ту ніч – з 23 на 24 лютого 2022 року, коли місто вперше піддалося російським бомбардуванням.

Тоді світив настільки яскравий місяць, що я вирішила сфотографувати нічне небо.

Фото було зроблене о 02.33 ночі. Пригадую: я тоді подумала, що фото зовсім не передає тієї містичної краси над Харковом, яку я споглядала. І лягла спати.

А в п'ятій ранку мене розбудив телефонний дзвінок від завідувача кафедри, на якій я працюю: «Почалося! Нас обстрілюють!». Він сказав, що над Салтівкою, де він мешкає, розриваються бомби. Я спитала, де його сім'я. Відповів, що з дружиною та дитиною біжать до станції метро, щоб сховатися. У нас теж гриміло. І це був не грім, це був гул снарядів.

У ту ніч доля Харкова розірвалася на дві частини. Відтоді ми говоритимемо: це було у довоєнному Харкові. І фото місячного нічного неба у моєму телефоні знято також у довоєнному Харкові. Бо ще біля трьох годин Харків був мирним.

10.03.2022.

Не пригадую такого тривало-засніженого березня на Харківщині.

Таке все білосніжно-ніжне та красиве.

Наче слобожанська природа щоранку рани прикриває.

Мабуть, нам Боженька сигналізує, що йде процес очищення і все буде добре.

10.03.2022.

За тиждень-два до великої війни я в душі була залізобетонно спокійна, чомусь не відчувала, що насувається щось страшне. Хоча досить часто інтуїція мене не підводить, але тут чомусь збився приціл. Ще й сни дивно-тривожні мені у грудні снилися, але я на них не реагувала. Бо розум вперто диктував спокій.

А от тіло моє розуму не слухалося. Воно раптом десь за тиждень до бомбардувань Харкова збунтувалося і стало сигналізувати несподіваним боєм у різних точках. У мене чомусь одночасно розболілися всі зуби, причому кожен по-різному. Десь зуб болів, десь боліли ясна над зубом, десь ніби кістка в щелепі боліла. Паралельно різко заболіли плечі різним боєм. І я вирішила, що вже досиділася за комп'ютером, що за всі набрані роками тексти тепер тілом відповідаю. Бо бумеранги повертаються.

А потім раптом у мене заболіла голова – лоб над бровами. І це мене вже шокувало. Бо є опції болю, що не приманні моєму тілу! Я, наприклад, ніколи не розуміла, що таке печія. Так само я не зовсім розуміла,

що таке головний біль. Бо майже його не відчувала зсередини. Лише ззовні відчувала, коли раптом гулю набивала лобом у дитинстві. Ці опції болю не були включені в режим існування мого тіла. Але раптом мене заболіла голова. І я усвідомила, що відчуваю не свій біль.

Боженьку, подумала я, якщо я маю все це витерпіти, то я витерплю. Прийми від мене цю жертву. Але я хочу зрозуміти, що має статися? Зі мною щось станеться? З людьми, яких я люблю, щось станеться? А сталося з усією країною...

У день вторгнення моему тілу нібито хтось тумблер повернув назад і воно вернулося у звичний безболісний стан функціонування.

А зараз я думаю, що не тільки тварини передчувають якісь масштабні стихійні лиха, що насуваються. Думаю, що людям ці передчуття також даються. Просто треба навчитися «читати» сигнали свого тіла і не блокувати їх власним розумом.

10.03.2022.

Роздобули рибальський волок!

Непросте завдання – купити зараз рибальські сітки.

Зате риби цього року на Харківщині багато розведеться.

Бо нічим буде її ловити: з усіх рибальських сіток швидко виплітаються маскувальні сітки.

16.03.2022.

Харків сьогодні – місто без дитячого сміху. Порожні ігрові майданчики, не чути дитячого щебетання, яке завжди життєрадісною луною розносилося між будинками. На вулиці зараз сніжно, це така рідкість для березневого Харкова. У довоєнні часи дітлахи у таку погоду каталися б на санчатах та кидалися сніжками. А зараз тихо. Сьогодні зранку я раптом почула за вікном рипучий звук дитячої гойдалки на ігровому майданчику під будинком. Швидко визирнула у вікно, а там хтось з дорослих повільно розгойдується. Дітей там не видно. Бо замість дитячого сміху та гомону у Харкові майже безперервно лунають вибухи, спричинені вторгненням Росії в Україну.

Дітей у Харкові зараз мало. Вони ходять лише поряд з батьками і нагадують переляканих пташенят. Вони не бігають, не гра-

ються на ігрових майданчиках. При звуках російських бомбардувань, які періодично лунають над Харковом, ці пташенята втягують голівки в плечі і запитально дивляться на батьків. Батьки теж завмирають, притупивши діток до себе, та вирішують чи вже бігти в укриття, чи ще можна швидко повірити буденні справи.

Нехороший це досвід для дітей, навіть дуже негативний. Саме тому я особисто постійно рекомендую всім матерям з дітьми тимчасово виїжджати з Харкова. Бо, хоча на чужині й важко з маленькими дітьми, але для діток досвід нових несподіванок значно кращий, ніж навички постійного методичного страху. І евакуаційні потяги, яких багато рушає з Харкова на захід України, щодня вивозять маленьких діток з мамами з нашого міста.

Зараз Харків завмер і зіщулився. А зовсім скоро ми зустрічатимемо на вокзалі РЕевакуаційні поїзди! Боженьку, яке ж це буде щастя! Ці поїзди повернуть нам багато радісних дітей, наповнених новими цікавими враженнями. Діти заповнять наші вулиці веселим гомоном та сміхом, ділитимуться в школах з однолітками власними пригодами. Розкажуть про нових друзів, які в них появились в різних куточках України. Повернуться дітки – і наше місто розквітне та оживе. І це буде дуже швидко!

19.03.2022.

Майдан Свободи у Харкові зараз незвично порожній.

Не лунає дитячого гомону, якого завжди тут було багато. Бо Палац дитячої та юнацької творчості, який тут знаходиться, постраждав від російських бомбардувань.

Не лунає веселого щебету студентської молоді. Бо Каразінський університет, корпус якого тут розташований, також постраждав від ракетних російських ударів.

Але життя не зупинилося! Серце українського Харкова б'ється!

25.03.2022.

Наснилося мені сьогодні, що я зателефонувала Ангелі Меркель. Звідкись був у мене в мобільному її номер телефону.

Кажу їй, що вона жінка впливова, хай вплине на Росію. Бо ці обстріли України слід припинити. А пані Меркель у відповідь стомленим монотонним голосом стала мені

розказувати, що ми самі винуваті, що ми надто захопилися Степаном Бандерою і т.д.

У мене почався якийсь шок від тих російських наративів у виконанні Меркель. Якби ці казочки хтось менш освічений та менш мудрий повторював, я б не зважала, а тут аж зависла від потоку монотонної маячні.

Паралельно думаю, що треба якось її перебити, бо грошей на моїй мобілці небагато, можуть закінчитися: я все ж таки в Німеччину дзвоню. Перебиваю Ангелу і кажу, що нас вбивають. А вона все одно несе маячню про якихось нациків в Україні.

На цьому якимсь чином розмова припиняється. Дивлюся на свій телефон і розумію, що або гроші закінчилися, або зв'язок пропав, що не дивно для мого Харкова, звідки я їй дзвоню. Я доволі байдуже поставилася до того, що розмова перервалася.

Натомість я стала себе у сні сильно картати за інше: за те, що моя жертва була даремна! Бо я сама зателефонувала Ангелі і сама почала розмову російською мовою, щоб вона мене розуміла. Вона також відповідала мені російською мовою.

У сні використання російської мови сприймалося на якомусь фізичному рівні: нібито забруднюєш себе цією мовою, що наразі стала мовою кривавих вбивць. Нібито споганюєш себе зсередини навіть одним словом, сказаним саме цією мовою у цей час. У сні я свідомо йшла на цю жертву: думала, що жертва для України буде даремна, що Меркель мене почує. Але жертва була даремна! Я злегковажила і не оцінила ризики. І незрозуміло, як тепер очиститися. І не варто взагалі було запускати в себе цю небезпечну субстанцію, бо завдана шкода може бути непоправною.

«Ніяка Меркель не варта такої великої жертви!» – картала я себе. Аж прокинулася з цією фразою.

За вікном ледь жевріло, до завершення комендантської години ще було багато часу. А вдалині лунали вибухи російських бомб.

25.03.2022.

Ця гостра фаза війни сформувала в мені вже стійкі ранкові навички. І це не лише навички моніторити новини щохвилини.

Щоранку пишу близьким у чітко визначеній послідовності: спочатку тим, хто захищає, потім тим, хто в окупації, потім тим, хто

під бомбардуваннями. Тоді нетерпляче очікую від усіх вісточок.

Неймовірно радію, коли від захисників на моє «Добрий ранок» приходять коротенька відповідь «Добрий». Значить, все чудово.

А коли з окупації на моє коротке «Як ви?» відповідають «Без змін», вважаю це найчудовішою вісточкою.

І, звісно, радію коротенькій відповіді «Все ок» від тих, хто, як і я, перебувають в зоні постійних бомбардувань.

Потім заглядаю в чат своєї кафедри. Там ми обмінюємося інформацією: де бомбили вночі, в кого світло відключили чи воду. Дружно радіємо, коли когось довго не було в мережі, а потім з'явився.

Після цих вісточок можна й кави вже спокійно випити. А потім, якщо все ще є інтернет, можна і у Фейсбук заглянути.

26.03.2022.

Помітила, що з початку широкомасштабного вторгнення змінилися мої каво-звички. Я завжди раніше пила зранку дуже міцну заварну каву.

А зараз п'ю лише капучіно. Раніше думала, що капучіно п'ють лише манірні панянки) А тепер не можу пити міцну каву, бо я й так у постійному тонусі.

Досить важко купити зараз капучіно в Харкові. По сусідніх супермаркетах я скупила ті пачки, які там були. Але чомусь його не завозять. Мабуть, везуть до нас лише товари першої необхідності.

27.03.2022.

Вчора та сьогодні на західноукраїнські міста падали російські бомби.

Така ситуація може бути спричиненою новими ідеями російського істеблішменту щодо ролі українських біженців у Європі. Ці ідеї насправді далекі від реальності, росіяни так і не зрозуміли української ментальності. Але, на жаль, через власні ілюзії Росія взялася бомбити ті мирні території України, куди вже переїхали наші біженці.

Минулого тижня на російському телебаченні у різних варіаціях просувалася теза, що чим більше буде в Європі українських біженців, тим краще для Росії. Бо, на думку їхніх «експертів», українські біженці неминуче почнуть конфліктувати з мусульманами – біженцями з арабських країн. Мовляв,

українці вимагатимуть кращого ставлення до себе, більше всіляких пільг, більше всіляких виплат. І нібито українцям не сподобається, що у біженців-мусульман є всякі привілеї, тому буде конфлікт. І тоді вся Європа погрязне в тих конфліктах, бо підключаться українські радикали і буде гаряче.

А все це на руку Росії, вважають російські «експерти». Тому було б добре, якби цих українських біженців було в Європі по-більше.

А тепер ми бачимо бомбардування міст західної України, куди вже втекли від бомбардувань мешканці Харкова, Києва та інших міст. Саме тому з боку Росії очікується, що мами з дітьми, яких більшість серед біженців, злякавшись, пойдуть в Європу.

Так, Росія помиляється у своїх прогнозах!

Бо, по-перше, українці не тунейдці і не нероби. Вони не сидітимуть на якихось виплатах і не чекатимуть манни з неба. Вони шукатимуть способів заробити на життя самим. В українців вже всюди в Європі є сформовані діаспори і можна було б вивчити досвід інтеграції українців в європейський простір та дізнатися про їхню працьовитість.

По-друге, українці дружні до інших національностей і не порівнюватимуть себе з іншими категоріями біженців у тому, кому

скільки дали пільг. Навпаки, допомагати-муть чим зможуть нужденним людям.

По-третє, значна частина українських біженців збирається вертатися в Україну, а не «підпалювати» зсередини Європу.

Не виключаю факт, що в окремих європейських містах російськими спецслужбами вже підготовлені групи псевдоукраїнців, які й можуть створювати конфлікти...

28.03.2022.

Укутаний пам'ятник Шевченку.

Харків оберігає Тараса в буремні часи російської навали.

А Тарас оберігає всіх нас!

29.03.2022.

Російська ракета частково декомунізувала Харківську обласну державну адміністрацію.

У малій залі Харківської обласної державної адміністрації вся стеля здавна була прикрашена зірками та серпами з молотами.

На депутатські звернення щодо видалення цих радянських раритетів надходили відповіді-відписки на кшталт: «це наша історія», «це пошкодить будівлю», «на це нема коштів».

Після російського бомбардування будівлі частина серпів з молотами та зірок опалилася. І тепер ніхто не вправі при відновленні будівлі повертати цю ліпнину назад.

А зараз найцікавіше! Усі тризуби, які висять на стінах ОДА на різних поверхах, не впали!

03.04.2022.

Рідна мені людина, дякувати Богу, вибралася нарешті з окупації. Мелітополь рашисти окупували одразу, ще в кінці лютого. В останні тижні орки ходили по будинках, випитували хто старший по будинку та вимагали зібрати копії паспортів, щоб міняти на рашистські.

Вийхати на вільну територію України було дуже проблематично, ми постійно обговорювали це питання.

А потім рашисти відключили у місті зв'язок. Взагалі! Я не знала, що думати. Ця тягуча невідомість лякала. Я стрибала від щастя, коли якогось дня з невідомого номеру почула знайомий голос, який швидко знову зник.

Ці орки настільки хочуть досадити людям відключенням мобільного зв'язку. Люди просто не мають змоги викликати

швидко допомогу до хворих, не можуть викликати пожежних.

Я всякими неможливими шляхами по-записувалася у якісь дивні групи, де люди вирішують питання перевезень з Мелітополя. Начиталася там, як треба запастися сигаретами, консервами, солодощами і на кожному рашистському блокпосту мовчки віддавати цю дань оркам. Як треба чистити всі гаджети навіть від згадки про Україну, як вони зляться на саме слово «орки» і т.д.

Знайшла якогось перевізника, недешевого, але я була згодна на все. Втім, не було зв'язку і про перевізника так і не вдалося повідомити.

А потім я очікувала колону гуманітарного конвою, яку українська сторона направляла в Мелітополь і яку орки вперто не впускали. Врешті, з цією колоною рідна мені людина приїхала на волю! Вони три дні ходили в місце очікування колони, їх було там дуже багато. Рашисти їздили і повідомляли, що коридору не буде, але люди чекали.

В автобусі місця не вистачило, вони їхали у рефрижераторі, який привозив гуманітарний вантаж, з багатьма іншими людьми. Десь біля Василівки раптом вийшли на зв'язок і я була безмежно щаслива, що вони в дорозі з окупації. А потім – знову жах! І знову невідомість! Їхню колону рашисти завернули, спочатку люди вирішили ночувати в полі, потім їх обстріляли, вони десь там маневрували по полях. Зв'язку не було.

І вже під вечір з'являється повідомлення у месенджері, що нарешті бачать наш блокпост, наш український! Я аж уявила той блокпост, тих хлопців, на яких всі люди з рефрижераторів і автобусів дивилися як на рятівників. Бо люди за три доби очікування коридору нарешті побачили своїх.

Вони приїхали в Запоріжжя, а потім евакуаційними поїздами поїхали далі. Ми ще толком не спілкувалися. Головне, що зараз вони на вільній території України. І я цьому безмежно рада. Дякую тобі, Боженьку!

А рашисти діють дуже швидко. Сьогодні в Мелітополі вони вже вулиці перейменовують. У них все на часі, на жаль.

04.04.2022.

Буча висвітлила концентроване зло, яке метастазами розійшлося по окупованих російською територіях України.

Невинно вбиті, закатовані дітоньки, жінки, чоловіки і навіть тваринки.

Ми маємо справу з нелюдями в людських оболонках.

Для них збагачення важливіше людських життів. Але справа не лише в збагаченні шляхом грабежів. Нелюдями рухає маніакальне прагнення знищення, катувань, гвалтувань. Неможливо досягнути ці звірства щодо невинно убієнних, не вкладається в голову: нащо стільки сил та енергії спрямовувати на знищення та катування.

Сьогодні світ розділився на світло і на безпросвітну всепоглинаючу темряву. Вже немає жодних напівтонів – лише світло (добро) і темрява (зло)!

Україна на передньому фланзі боротьби за світло, за гідність, за любов, за свободу, за збереження божественних проявів на цій землі.

І це не пафосні слова. Це наша місія! Впадемо ми – впаде цивілізований світ.

Рашистська темрява хоче нас поглинути і знищити.

Але навіть маленький промінчик світла ріже темряву, вбиває її. Навіть маленьке співчуття, допомога іншому, прояв любові знищує зло.

Тому саме сьогодні маємо розуміти, що байдужість – це гріх, це потурання темряві і тотальному злу.

Ми покликані відстояти світло! Бо інакше згине все.

А ми все одно переможемо! Іншого виходу для нас уже не передбачено.

08.04.2022.

Харків вже відчуває весну, сонечко пригріває.

Біля супермаркета дівчина наливає у долоньку воду з купленої щойно пляшки та дає напитися собачці. Песик величенький, пити хоче багато, терпляче чекає, коли долонька наповниться знову.

Після того, як песик напився води, дівчина й сама напилася води з пляшки.

Обоє щасливі та задоволені. Неймовірно приємно спостерігати за такими проявами людяності.

Вдалині лунають вибухи...

А Харків живий.

08.04.2022.

Ціни на продукти у супермаркетах Харкова тримаються на довоєнному рівні.

Асортимент товарів значно менший, ніж був до початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Але, у порівнянні із початком березня, забезпечення значно краще.

І це в умовах щоденних бомбардувань мегаполіса!

11.04.2022.

Харківські комунальники, наче бджілки, постійно прибирають наше місто.

Йду сьогодні зранку, побачила трьох комунальників, які наводили порядок біля під'їзду мого будинку. Підійшла до них, подякувала всім. Вони заусміхалися та якимось навіть знітилися. Не дуже вони звичні до похвали.

Пішла я до дверей, вдалині пролунав вибух. І одна жіночка з комунальників раптом голосно мені каже: «Ну скажіть нам, коли вже це закінчиться?».

Хотіла я відповісти, що лише Бог знає, коли. Розвернулася, дивлюся на них. А вони всі троє завмерли і так запитально дивляться, з такою надією.

Закінчиться, відповідаю. Але до 9 травня буде наростати напруження, а потім піде на спад.

«Значить, після дев'ятого мая стане легше?» – перепитала жіночка. Тоді глянула на інших комунальників і каже: «стане легше!» Подякувала мені, я знову подякувала їм і ми розійшлися.

Розумію, що прогнози – річ нестабільна. Але також розумію, що людям, які багато роблять для того, щоб Харків вистояв, треба давати надію.

29.04.2022.

Спостерігаю під час дистанційних занять за студентами, яких безпосередньо торкнулася війна. Наскільки вони зібрані, так буденно говорять про нові навички, спричинені війною. Замість юного безтурботного життя вони занурені у досвід виживання, переховування.

У ніч на 24 лютого усі студенти прокинулися у Харкові від вибухів російських бомб. Вони дружно заспокоювали своїх батьків та рідних. У кожного з цих чудових майбутніх істориків та політологів своя власна історія виживання в умовах війни.

Студент знаходився у гуртожитку в ту ніч, коли туди втрапив снаряд (ХНПУ імені Г.С. Сковороди). Хлопець тривалий час до-

помагав гасити пожежу. Потім допомагав евакуювати наляканих дівчат з розбомбленого гуртожитку. А потім зрозумів, що залишатися йому в Харкові вже ніде, бо вся родина живе в іншому місті. Він встиг забрати лише легеньку курточку і рюкзак та подався на вокзал. А гуртожиток розташований на Олексіївці (район Харкова). Громадський транспорт у Харкові в період воєнного стану взагалі не ходить. З Олексіївки до вокзалу більше 15 кілометрів. У той день був мороз, хлопець біг на вокзал у літній курточці, йому вдалося сісти в евакуаційний поїзд.

Студентка після першого бомбардування Харкова поїхала до батьків в село на Харківщині, а в село прийшли окупанти ще на початку березня. Росіяни, коли прийшли в село, зібрали людей і сказали, що тепер всі будуть рівними і буде встановлено справедливість. Для прикладу росіяни порівняли будинки в селі. Сказали, що так не може бути, щоб у когось був дуже хороший красивий будинок, а в когось похилений та бідний дім. Мовляв, у всіх все має бути однаковим. Люди дуже здивувалися такій пропаганді. Бо знають добре в селі, що хороші будинки в тих, хто багато працює. А ті, хто випивають та побираються, за власними домівками не доглядають. Також окупанти пообіцяли, що пофарбують всім паркани. Тут люди знову здивувалися: невже росіяни не знають, що кожен собі зараз замовляє огорожу вже такого кольору, який до вподоби. Нащо паркани фарбувати, коли їх завозять вже кольоровими.

Російські вояки вигнали сім'ю студентки з їхнього будинку, пограбували там все. Родина студентки переховувалася у знайомих. Дівчині вдалося евакуюватися із села на вільну територію України в ті початкові часи окупації, коли там ще не було відключено мобільний зв'язок «асвабідателями».

Студенти вже вміють робити коктейлі Молотова. Вони знають, що рятувальникам треба допомагати, бо не завжди пожежники можуть вчасно приїхати на виклик у Харкові, який цілодобово піддається російським бомбардуванням. Діляться інформацією: якщо пожежників довго немає, а снаряд вцілів у будинок, то варто пробігтися по поверхах і зруйнувати батареї опалення. Розуміють, що це не дуже гарна ідея, але тоді вода затопить будівлю і хоча б все не вигорить. Вони дають поради, яким чином подати інформацію про зруйноване чи пошкоджене житло.

Їм по 19-20 років. На їхні долі випали важкі випробування, а вони в усьому шукають позитив та підтримують одне одного.

07.05.2022.

У Національний Музей Сквороди цієї ночі влучила російська ракета (

Знищено будинок, у якому знайшов свій останній прихисток славетний філософ. Він тут жив в останні роки, поряд його могила. У музеї була збережена кімната, в якій мешкав Григорій Скворода, там стояло його ліжко. Це в селі Сквородинівка, на Харківщині.

Ось так дико відмітили російські агресори 300-літній ювілей всесвітньо відомого українського філософа, засновника концепції кордоцентризму, просвітителя-гуманіста, нашого славетного земляка Григорія Сквороди (

Росіяни знищують наш культурний спадок, знищують все, до чого дотягуються їхні загарбницькі руки.

31.05.2022.

Харків потихеньку оживає. Людей стало більше. Вже метро працює, безкоштовний проїзд.

Не всі світлофори працюють. Тому дуже уважно всі дивляться, коли переходять вулиці.

01.06.2022.

Побачила у Фейсбуку у друга, який зараз воює на передовій, цікаве фото. На долоні він тримає метелика. Написав, що метелика контузило від вибуху. Воїн його тримав, доки метелик не оклигав та не полетів.

Якось так мене розчулив цей контужений метелик. Наші ЗСУ оберігають від російської навали все живе!

01.06.2022.

Харківські коти змінили власну поведінку. Раніше котики обходили людей, які кудись бігли/спішили. А зараз люди обходять котів, які зайняті власними справами і вальяжно дозволяють людям пересуватися поруч.

Спостерігала сьогодні за котом, що влігся на асфальті по центру міжквартальної дороги і грівся на сонечку. Мимо котика іноді снували ще якісь його котячі родичі. До гострої фази цієї війни я навіть уявити такого не могла, щоб коти у мега-

полісі лежали на дорозі, по якій постійно їздять автомобілі. А зараз тут тихо (звісно, коли нема російських бомбардувань), нечасто хтось їздить.

Ще звернула увагу на дуже чисте повітря в Харкові. Уночі пахне скошеною травою та п'янкими акаціями. А раніше уночі було страшно вікно відкрити, бо в останні роки таке хімічно-важке повітря проникало в дім, що дихати було нічим. Ми всі тут знали, що це пов'язано з діяльністю Коксохіму, догадувалися, що саме вночі підприємство здійснює небезпечні викиди в атмосферу. Було багато протестних акцій, багато судових процесів щодо цієї ситуації забрудненості повітря. А виправила все... війна.

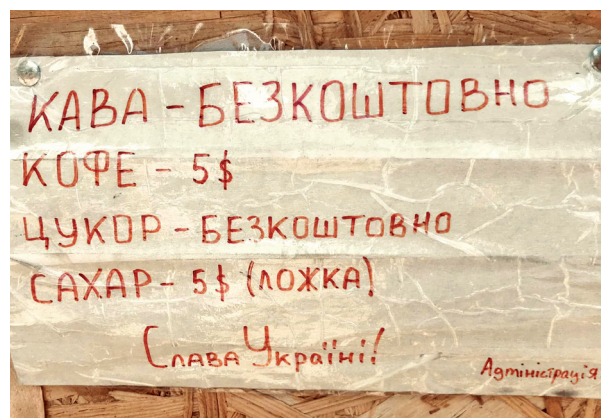
А ще у Харкові появилось багато пташок, вони усюди і так гарно та голосно співають) А ще уночі все небо усяєне зорями, їх багато, їх видно. А раніше їх видно не було: може вуличне освітлення заважало, а може якийсь смог.

Ось такі побічні ефекти воєнних дій.

10.06.2022.

Зайшла до волонтерів у шпиталь.

Харківські волонтери кавою пригощають не всіх)

16.06.2022.

Війна дуже помітна у Харкові. Багато військових. Це добре, бо відчуваєш захист.

У березні-квітні було багато зруйнованих російськими бомбами маленьких крамничок у центрі Харкова. Пригадую, коли у березні ходила центром, то бачила, що вітрини розбиті, дверей немає. А товари лежали на місцях, ніхто не чіпав. Це так було приємно!

Потім у квітні пройшлася – всі товари на місцях. Пригадую розбитий магазинчик ви-

шиванок. Там вишиванки від вітру хиталися всередині, на підвіконнях лежали. Красиві такі. І ніхто їх не чіпав.

А зараз магазинчики вже фанерою прикриті, вже прибрано. Мабуть, власники повернулися.

Харків оживає, бережне ставлення до всього. Комунальні служби та рятувальники – на висоті! Настільки оперативно працюють, що величезна їм подяка!

А війну треба просто прийняти і навчитися з нею жити. Бо ті вибухи не закінчуються.

20.06.2022.

Приймати державний іспит під звуки потужних вибухів – несподіваний досвід...

В останні тижні росіяни бомбили Харків переважно вночі. А сьогодні цілий ранок звучать канонади.

27.06.2022.

Осколки російських снарядів у центрі Харкова.

Хлібосіллям зустрічати росію тут не будуть.

06.07.2022.

Минулої ночі російською ракетою зруйновано корпус Сковородинівського університету в Харкові.

У рік 300-річчя славетного Сковороди російські ракети влучають у Сковородинівський університет, руйнуючи пам'ятник Сковороді... У найгіршому сні таке б не приснилося.

Цей корпус і раніше частково постраждав: від вибухових хвиль у минулі місяці розбилися унікальні скляні вітражі із зображеннями видатних особистостей українського державотворення. Дуже мені подобався вітраж із зображенням гетьмана Мазепи. Але наразі руйнування більш жахливі.

У цій аудиторії я читала лекції студентам. Мій Сковородинівський університет після російських бомбардувань.

У цьому корпусі був музей Університету, тут знаходилося найбільше факультетів. Тут працювала наша спецрада, в якій захистили дисертації багато політологів.

14.07.2022.

Ісус, Сковорода й Шевченко дивом вціліли після російських бомбардувань Сковородинівського університету в Харкові.

Фаянсова статуетка Ісуса Христа стоїть посеред зруйнованого Музею Університету. Пам'ятник Сковороди вцілів під завалами. А поміж руїнами зберігся бюст Шевченка.

15.07.2022.

Уночі о 2.30 знову Харків здригнувся від російських бомбардувань.

До звуків вибухів звикнути неможливо: розумом усвідомлюєш, що буде вибух, бо сирена вже проспівала, а тіло все одно наче навиворіт вивертає.

Потім заснула і наснилося мені, що слухаю чийсь розмову, якихось військових.

Один з них каже: «Дістали вже! З Харковом! З Вінницею!».

Інший радісно йому повідомляє: «Там наші Хамерсами Керченський міст підривають!».

Нарешті! – подумала я уві сні і заусмічалася.

Прокинулася. Керченський міст поки що цілий...

16.07.2022.

Отримала дзвінок на мобільний з якогось незрозумілого неукраїнського номера. А це виявилася знайома мені людина, що втрапила в окупацію на Харківщині ще в перший день повномасштабного вторгнення Росії.

Ця людина дуже патріотична. Я не знала про її долю нічого, бо зв'язку з лютого з нею не було. Хвилювалася за неї. Періодично я щось писала туди у невідомість в різних месенджерах, але ніхто це не читав. Поговорили недовго, бо зв'язок був поганий. Просили передати, що люди в окупації дуже ждуть Україну, ждуть звільнення. І ще просили передати в Харків, щоб не забували про них. Також сказали, що тихо партизаниють. Бо дуже хочуть перемоги України.

Я запевнила, що ми обов'язково до них повернемося, що їх ніхто не забув, передала усім велике вітання та подяку від харків'ян. Я так раділа цій звісточці!

А після завершення розмови я розридалася наче дитина. Я ридала і раділа одночасно. Такий чудовий подарунок отримала у цей святковий день Декларації про державний суверенітет України. Дякую, Господи!

18.07.2022.

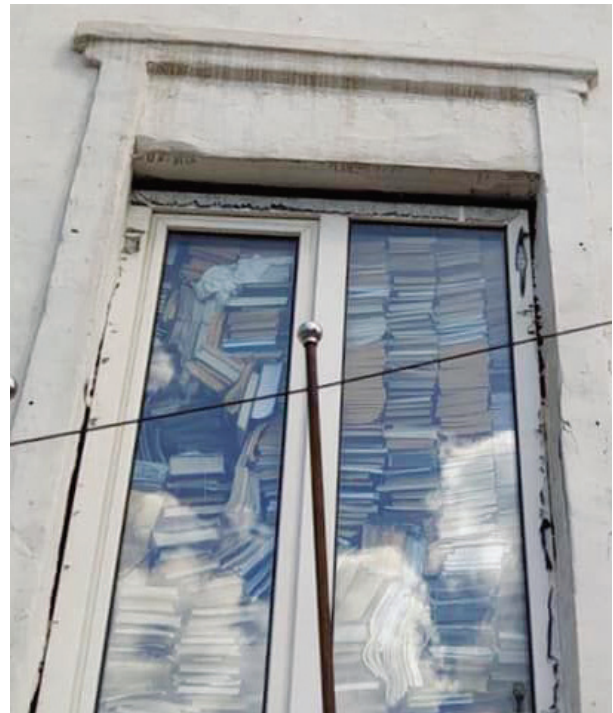
Їхала Салтівською лінією метро. У вагон увійшла жінка з великою штучною ялинкою. Ялинка чимось обмотана для зручності. Жінка присіла і обняла ту ялинку, наче рідну істоту.

Ніхто з пасажирів навіть не подав вигляду, що дивується з появи новорічної ялинки у літній липневий день в метро Харкова.

Йди знай... Може ця ялинка – єдиний спогад, що залишився у жінки з минулого мирного життя.

19.07.2022.

Таке цікаве вікно побачила. Закладене повністю книгами. Ось такий захист від куль та осколків, і від вибухових хвиль.

21.07.2022.

Загинув Олександр Чабан – мужній, достойний, порядний. Ця клята війна підступає впритул, забираючи у провалля смерті людей з ближнього кола.

Він був старшим лейтенантом 92-ї бригади, загинув у бою 20 липня 2022 року на Харківщині, захищаючи Україну від російської навали.

Саша навчався в Каразінському університеті, політолог. Пишаюся, що викладала у нього, у цього хлопця – мудрого, системного, патріотичного.

Він родом з Краматорська. Веселий, товариський, завжди випромінював оптимізм. У студентські роки Олександра Чабана було обрано Студентським Ректором Каразінського університету. Його сміливо можна віднести до цвіту нації. У нього залишилася донечка Софійка, яку Саша безмежно любив та пишався нею.

Олександр Чабан був моїм офіційним помічником, як депутата Харківської обласної ради.

28.07.2022.

Побувала біля будинку «Слово». Там поряд впала російська ракета, пошкоджено два під'їзди. У будинку мешкали митці, письменники, актори у 1930-х, яких потім репресували. Саме їх називають митцями «Розстріляного Відродження».

Меморіальна дошка ціла. У будинку мешкали Лесь Курбас, Остап Вишня, Володимир Сосюра та багато інших відомих особистостей.

Будинок підданий руйнуванню. А поряд – у 50-ти метрах школа, біля якої стоять бюсти так званих героїв-молодогвардійців. Досі стоять, цілі. Увіковічено якихось міфологізованих героїв радянської епохи, подвиги яких в основному були надуманими.

Якось так сумно стало, що плеяда українських митців жила поряд в будинку, який спеціально був побудований для них у формі літери «С» – Слово. Але їхніх бюстів тут нема, ще й будинок пошкоджений.

13.08.2022.

Харків – це місто, де навіть не встигаєш насолодитися звуком повітряної сирени, бо вона або дуже коротка, або лунає вже під час вибухів. Бо ж клятий сусід зовсім поряд і російські ракети долітають надто швидко.

Харків – це місто, де часу бігти в якесь укриття просто немає. І ти маєш секунд 40, щоб швидко спросоння перебігти у коридор або ванну, бо ж «правило двох стін» хоч якось врятує.

Харків – це місто, де люди призвичаїлися спати одягнутими, бо ж раптом ракета влучить поряд і треба швидко втікати, не витрачаючи дорогоцінного часу на одягання.

Харків – це місто, де по запитанню «А твій будинок цілий?» розумієш, що людина немісцева. Харків'яни питають: «Як твій будинок?». Бо визначити цілість будинку не може ніхто. Візуальна цілість не означає, що все в нормі. Бо в багатьох багатоповерхівках під час вибухових хвиль квартири, як пазлики, туди-сюди посунулися і вже виникають проблеми з водопровідними трубами, які між поверхами дають тріщини. Важко уявити, що буде під зиму...

Харків – це місто, де у людей розірвані колишні сталі соціальні зв'язки. Знайти нотаріуса чи стоматолога, яким довіряєш, для вирішення невідкладних проблем значно важче, ніж було раніше. Бо в основному функціонують лише ті структури, які найнеобхідніші для виживання: продаж продуктів, необхідних побутових товарів і т.д. Все інше частково відновлюється, але не в тому обсязі, що було колись.

Харків – це місто, де люди навчилися жити в темряві і не вмикають світло під час комендантської години навіть тоді, коли втрапляють на умовно безпечну територію України.

Харків – це місто, яке бореться і яке вистійть. Щоб вистояти, треба ще й себе відстоювати. Так, наші доблесні ЗСУ наближають перемогу. Але хочеться побачити над військовими частинами Белгорода, звідки запускають ракети на Харків, таку ж картинку, як над Новофедорівкою в Криму.

Сьогодні вночі під час чергового вибуху я уявляла, що мені хтось подарував ракетну установку й інструкцію до неї. А я люблю вчитися і вмю вчитися. Я наполеглива в знаннях. Я б цю інструкцію освоїла, я б знайшла таких же вмотивованих та наполегливих і ми б жахнули у відповідь по Белгороду! Бо бумеранги врешті мають повертатися.

Під ранок я заснула і подобріла. Кровожерливі настрої щодо бумерангів по Белгороду відійшли на задній план. Але якось некомільфо від того, що ми живемо начебто в дитячій казці про дракона: періодично зіщулюємося та очікуємо його приходу за жертвою. Ждемо, мабуть, Котигорошка, який прийде й могутньою булавою розчавить те чудисько...

13.08.2022.

Побувала на Майдані Свободи. Ця величезна площа порожня у такий гарний літній день. Це найбільша площа України. У минулі

часи тут було б багато дітей, було б багато різних розважальних заходів. А зараз пустка... Людей майже нема, автомобілів дуже мало.

Зараз люди в основному у спальних районах. Центр Харкова малолюдний.

Фотографувалася я на Майдані Свободи і раптом до мене підійшов чоловік поважного віку. Так мене розвеселив.

Почав знайомитися, почув українську мову і сказав: «Яка гарна українська мова! А давайте я вас запрошу на танці».

Я розсміялася. Ну які танці у місті, де постійні вибухи і нема масових заходів? А він сказав, що в парку Шевченка є танці, він туди йде. Мабуть, якісь пенсіонери там збираються.

16.08.2022.

Ніч була жахлива. Знову російські бомби покривали Харків. Вони просто зляться, зляться від безсилля. Тому так нас нищать. А ми все одно вистоїмо!

18.08.2022.

Минула ніч була надважкою для Харкова.

Замість серпневих зорепадів Харків отримав смертельний бомбопад з боку російських терористичних військ.

Вчора увечері спочатку пролунав дуже сильний вибух, а вже потім включилася повітряна сирена. Пів ночі харків'яни оговтувалися від жахливої інформації про те, що російська ракета зруйнувала гуртожиток, де мешкали люди з вадами слуху. А о 4.30 знову пролунав вибух, за ним включилася сирена. А потім знову вибух, і знову, і знову... Від тих вибухів все тіло вивертало нібито навиворіт.

Я сиділа під стінкою в кімнаті, яка відповідає «правилу двох стін». Я загорнулася з головою в ковдру на випадок, якщо влетять осколки, щоб мінімізувати поранення. І я одразу після першого вибуху стала читати коротеньку Ісусову молитву. Я сорок разів встигла прочитати цю молитву, а вибухи ще тривали.

У мене складається враження, що росія, очікуючи свято Незалежності України, буде надсилати такі смертельні «подарунки» для Харкова ще в більшій кількості. Вони просто зляться, зляться від безсилля. І тому готові все більше вбивати, знищувати, руйнувати...

І буде вам відсіч, клятві російські терористи! І повернуться бумеранги горя та розпачу у ваші Белгороди та Курськи, у ті місця, звідки ви так завзято вбиваєте інших.

19.08.2022.

Сьогодні свято Спаса, була в храмі.

А зранку о 5.50 був ракетний російський удар по одному з університетів.

Росіяни постійно тримають харків'ян в психологічній напрузі: бомблять вночі, причому в різний час. Виспатися неможливо і це дуже впливає на самопочуття людей. А людям зранку треба працювати.

Але сьогодні я помітила, що організм став пристосовуватися і відновлюється вже швидше. Тому російські технології мали тимчасову дію, вони тривалий час не працюють.

21.08.2022.

Стала біля обочини, розгорнула обгортку морозива. Не встигла його спробувати, як звідкись виринув кіт і вимогливо став нявчати. Відкусила йому шматок білої молочної серединки. А він аж накинувся і поглинув все ментально, навіть шматочки шоколаду.

«Ну що ж ти – кажу – так швидко з'їдаєш? Воно ж холодне! Захворієш».

А кіт знову став вимагати морозива. Я тільки встигала відкушувати шматки і подавати їх котові. Потім я покликала kota до трави на обочині і поклала там половинку морозива, що залишилася. Він одразу перетворився на вельми ввічливого котика і став їсти повільно та з достоїнством. Морозиво він так і не доїв, бо ж не влізло.

«Залишилися без морозива?» – з усмішкою мене спитала якась жіночка.

«Ага» – посміхнулася я. «Але переживаю за kota. Бо так швидко все їв. Щоб не простудився, щоб горло його не розболілося».

«Тю! Ото найшли за що думати!» – відповіла жіночка. «Якщо кіт відчує, що захворів, то одразу знайде якусь рослинку і виздоровіє. У котів все просто і легко».

А кіт сидів у позі графського kota і все уважно та гордовито слухав.

Поряд люди говорили про тривалу комедантську годину, яку вводять у Харкові з 23 по 25 серпня. Вели мову про те, що слід запастися водою та продуктами.

«Все буде добре!» – сказала впевнено жіночка. І було незрозуміло про що вона каже: про kota чи про Харків. А я й не перепитувала.

Бо ось це впевнене «Все буде добре!» пролунало як відповідь Всесвіту на всі тривоги, невизначеність та очікування.

27.08.2022.

Їхала маршруткою із села на Харків. На блокпостах черги, військові перевіряють автомобілі. Зайшов до нас у маршрутку військовий, уважно просканував пасажирів поглядом і весело запитує: «Всі свої?». Тоді радісно каже: «За москаля даєм тисячу гривень! Навіть півтори!».

Усі в маршрутці дружно розсміялися. Військовий побажав нам щасливої дороги, попрощався і пішов. А хвиля хорошого настрою огорнула усіх відчуттям захищеності.

Дякуємо ЗСУ! Ви найкращі!

28.08.2022.

Насиченим був день. У храмі після Літургії на честь свята Успіння Пресвятої Богородиці відбулося ще два молебні. Оскільки в День Незалежності України усі в Харкові сиділи вдома через тривалу півторагодинну комедантську годину, за Незалежність України молилися сьогодні. Тобто, війна внесла свої корективи у святкування.

А другий молебен був за успішний початок нового навчального року. У Свято-Дмитрівського храму досить цікавий склад парафіян: серед них багато науковців. Тут можна створити багато спецрад з різних наук. Тому День Знань для всіх важливий.

Завжди такі молебні відбувалися в останню неділю перед 1-м вересня. І знову війна внесла свої корективи. Бо цього року, наприклад, у моєму Сковородинівському університеті вже два тижні триває навчання. Через війну зміщено всі дати, щоб швидше навчальний процес завершився до зимових холодів. Адже великий університетський корпус, де розміщувалося багато факультетів, зруйновано російською ракетою.

А потім я йшла додому під дощем, блискавками та громами. Раптом зрозуміла, наскільки приємним є звук грому, він зростає поступово, не лякає своєю агресивністю. І зрозуміла, що вже навчилася відрізняти звуки ракетних ударів від звуків ствольної артилерії та від звуків грому. Останні звуки найбажаніші для нашого чудового міста.

28.08.2022.

Грім, вибухи, блискавки, повітряна сирена. Це все одночасно і зараз.

Давно такої синхронічної какофонії в Харкові не було.

Тримайся, рідненький!

29.08.2022.

Яке ж натхненне виконання «Червоної калини» я сьогодні почула у Харківському трамваї! Двоє хлопців та дівчина так гарно співали. Приємно.

30.08.2022.

Сьогодні я виступала опонентом на захисті дисертаційного дослідження доктора філософії PhD з політології.

На жаль, процедура дисертаційного захисту виявилася для мене трохи екстремальною, бо російський агресор не дає про себе забути. Під час захисту за вікном пролунала серія вибухів, а вже потім включилася сирена повітряної тривоги. Саме в цей час російські нелюди бомбили центр Харкова.

Тому я набула нових швидкісних навичок: зміна дислокації при включеній відеокартинці, на якій я серйозна та незворушна. Адже дисертаційний захист передбачає запис у реальному часі, коли відеокартинку відключати не можна. Такого опонування в мене ще не було.

30.08.2022.

Вирішили під вечір зайти у півний паб і посидіти, як колись у мирний час. Ще й підтримати треба фінансово заклад, бо ж війна.

Там так гарно і патріотично. Навіть на вхідному килимку надпис «Ану, скажи «паланиця»!».

А коли верталися додому, то вирішили, що більше у вечірній час нікуди не ходити-мемо. Бо повна відсутність вуличного освітлення взагалі не дозволяє дійти додому і на щось не наткнутися. А коли йшли, то пригадали: у попередні дні нас попереджали, що в нашому районі було розкидано російські касетні бомби. Так що розслабленість швидко зникла, настрій швидко став насторожено-бойовим.

08.09.2022.

Настрій зранку був неймовірно чудовим!

Понад дві доби у закритих чатах ми тихенько раділи та молилися за наші доблесні ЗСУ, які звільняли території Харківщини. А сьогодні вже можна відкрито радіти.

Зранку я готувалася до онлайн-занять. Одягнулася в ділове стилі, підключила ноутбук. А потім від переповнення чудовим настроєм напахнючилася улюбленими парфумами і

розпочала пару. Якось раніше мені й на думку не спадало парфумитися для онлайн-занять) А сьогодні захотілося повноти свята.

А заняття я розпочала з гарних новин про повернення додому зранених окупацією сіл та містечок Харківщини. Студенти, які зараз розкидані в усьому «позагеттю», раділи разом зі мною.

Дякуємо, наші рідненькі ЗСУ! Ви найкращі!

11.09.2022.

Світла нема, води нема. І це по всій Харківщині.

Масштабна диверсія не лише в нашій області. Після російських ракетних ударів почалися пожежі на ТЕЦ.

А Боженька щойно нам дав рясний дощ! Щоб швидше пожежі затушилися.

25.09.2022.

Сіла в маршрутку і потрапила в царство стихійної демократії.

Шляхом підняття рук виявилось, що у село під Харковом, куди, власне направлялася маршрутка, їду лише я одна. А маршрутків зараз мало, до багатьох сіл їх взагалі нема: люди виходять по трасі і далі добираються різними способами.

У маршрутці відбулося щось на кшталт швидкої Козацької ради. Швидко вияснили, хто куди хоче їхати, проголосували, який маршрут краще обрати. Ми з водієм ошелешено мовчали і, врешті, на все погодилися.

Мене розпитали, чи спочатку мене завезти в моє село, чи пізніше. Я відповіла, що нікуди не спішу, можу поїхати подивитися на їхнє село. Після того самоорганізована спільнота швидко дала завдання водію, як оптимальніше скоригувати маршрут, пообіцявши за все заплатити.

Потім всі стали дзвонити рідним та повідомляти, щоб не зустрічали їх біля траси на велосипедах/мопедях, бо додому їх довезуть. Позаду мене жіночка радісно говорила у трубку: «Я ото в око рота роззявила, а тут все так гарно вийшло. Сиди з мопедом дома, мене довезуть».

А мені так сподобалося занурення в оцю стихійну народну демократію: із голосуваннями, із врахуванням думки меншості, із самоорганізацією, із коригуванням дій владних органів (водія).

Це ж незнищенна риса ментальності! І ніякий «руський мір» з його ідеєю ієрархічності

влади, коли народ по-рабськи має підкорюватися керівним органам, тут не приживеться.

На жаль, внаслідок Голодоморів тут ще живучий постгеноцидний синдром, коли накладається табу на оці ініціативи самоорганізації саме в політичному полі. Тому й маємо такі електоральні результати на теренах Слобідчини... Але все ще попереду!

Коли ми приїхали новим маршрутом у потрібне більшості село, водій попросив усіх швидше виходити. Йому відповіли: «Зараз все винесемо і вийдемо». Водій з посмішкою сказав: «Ото тільки все виносити не треба. Хай кожен виносить своє». Всі дружно розсміялися, повиходили. А ми з гарним настроєм поїхали у кінцеву точку офіційного маршруту.

Офіційний маршрут також було виконано. Просто водій відхилився в бік від траси, щоб довести людей, а потім повертався на те ж саме місце. Тому інтереси всіх було враховано.

28.09.2022.

Вечірній Харків знову здригався від вибухів. Небо розрізали яскраві спалахи ракетних ударів, місто стемніло. Одразу зникла електроенергія і стало зрозуміло, що російськими ракетами тепер прицільно знищуються саме об'єкти життєзабезпечення. Хочуть нас вижити з міста уже усякими підступними способами.

Зникнув Інтернет, майже зникнув мобільний зв'язок. Доступу до новин, звісно, не стало. Це таке було дивне відчуття – знаходитися в епіцентрі подій і взагалі не знати, що відбувається.

Але ця невідомість зовсім не тривожила. Мабуть, уже виробилася звичка жити в умовах невизначеності.

Пригадую, як постійні кількомісячні нічні бомбардування Харкова спочатку вибивали із сил, не даючи людям можливості виспатися. І час бомбардувань постійно змінювався. А потім теж з'явилася звичка: організм переналаштувався. Це було схоже на ситуацію з новонародженим немовлям, яке часто уночі прокидається, плаче, вимагаючи уваги. А мама адаптується до цього режиму сну і організм відновлюється швидко. Так само із Харковом. Я сприймала Харків у ці нічні часи російських обстрілів наче немовля, що по-новому народжується і вимагає дуже посиленої уваги.

Я запалила Стрітенську свічку. Якось так склалося, що багато я свічок насвятила

на цьогорічному Стрітенні у нашому Свято-Дмитрівському храмі. Наче відчувала, що знадобляться. Потім пішла набирати воду у різні ємності. Бо ж всякий ресурс, доки він ще доступний, треба поповнювати. Вода в крані була, хоча напір був слабенький.

Зранку ситуація не змінилася: не було ні світла, ні зв'язку, ні Інтернету.

Я побігла до метро, щоб спіймати хоч якийсь зв'язок. Написала студентам, що обов'язково знайду спосіб провести з ними заняття. А у відповідь студенти мені написали: «Бережіть себе, нам ще перемогу разом святкувати». Так стало тепло на душі.

02.10.2022.

Шість років тому відійшов у вічність Мирослав Мисла – Воїн, Герой. Він загинув у бою 2 жовтня 2016 р. на фронті російсько-української війни, захищаючи Україну. Я вдячна Богу, що була добре знайома з Мирославом: викладала йому політологічні дисципліни під час його студентських років на історичному факультеті Каразінського університету.

Під час окупації було сплюндровано надмогильний пам'ятник Мирославу Мислі у його рідному селі Волохів Яр на Харківщині. Це село було окуповане росіянами в кінці лютого 2022 року, зараз вже звільнене.

Ці російські покидьки глумляться над пам'яттю справжніх героїв України. А паралельно в тилу нас переконують, що пам'ятники чи назви вулиць та театрів не мають значення, що позбавлятися російських маркерів «не на часі». Але для росіян символічний простір чомусь має значення! Вони знищують справжню історію, підмінюючи нашу пам'ять всілякими ерзацами.

Чомусь росіянам на часі швидко знищувати українські пам'ятники, книги, перейменовувати вулиці і т.д. У них на часі воювати і паралельно вводити жорстку російську навчальну програму в школах на окупованих територіях. І за вісім років через таку політику вони швидко підготували полчища яничар на окупованій території Донбасу, які вже проти України воюють.

А у нас чомусь все «не на часі». Але насправді оця фраза «не на часі» чи фраза «давайте вже після війни» означає: давайте хай вернуться воїни і почнуть виконувати нашу роботу по вичищенню російських маркерів у тилу. А це ми маємо в тилу цей фронт вичищати, а не чекати, коли війна закінчиться.

Бо з такою індиферентною позицією війна ніколи не закінчиться. Або просто не хочеться тут нікому нічого робити, тому інших зупиняють і розказують, що «не на часі».

Мирослав тримає небо над Україною. Світла пам'ять Герою!

05.10.2022.

Відсвяткували ми свято освітян у нашому Сковородинівському університеті. Зібралися разом ті працівники, що зараз знаходяться у Харкові. Обіймалися всі, наче рідні. Бо живе спілкування у прифронтовому місті стало сьогодні розкішшю.

Ректор усіх привітав, сказав, що зруйнований російською ракетною корпус університету обов'язково буде відновленим. Також сказав, що ця наша тепла спонтанна зустріч зі святкування Дня освітян є маленькою репетицією майбутнього святкування Перемоги. Усі згадували про 300-річчя ювілею Сковороди, іменем якого названо наш університет.

Був маленький чудовий концерт, після якого я підійшла подякувати дівчині, що дуже натхненно виконувала пісні про незламність України. А організаторка заходу, почувши мене, сказала: «Галино Михайлівно, якщо раптом будете дотичними до святкування Великої Перемоги на нашому Майдані Свободи, передайте, будь ласка, що репертуар ми вже готуємо!».

Так тепло на душі тепер.

07.10.2022.

Приємно оглядати знищений ворожий російський танк.

На деокупованій території Харківщини.

На фото позаду мене знищений українською армією російський танк. А за танком поле, куди ходити не можна, бо там можуть бути міни. У нас родюча та багата земля. Але Росія засіяла нашу землю мінами.

07.10.2022.

Побували ми сьогодні у селищі Шевченкове на Харківщині, яке пів року було під російською окупацією. Відвозили туди у шпиталь волонтерську допомогу. Я встала і сказали усім лікарям, що ми їм дуже дякуємо, бо вони були віч-на-віч з тим російським мороком. Сказала, що ми їх цінуємо, що вони й нас захищали, тих, хто не був під окупацією. Потім до мене підійшла лікарка і стала дякувати, в неї аж сльози на очах виступили. Вона мене обняла і каже, що їм зараз багато привозять різних матеріальних речей. Це все потрібно. Але вперше їм подякували і вперше хтось сказав, що цінує їх. Я теж ледь не розплакалася.

Також ми відвезли у селище Шевченкове багато дитячих українських книжок.

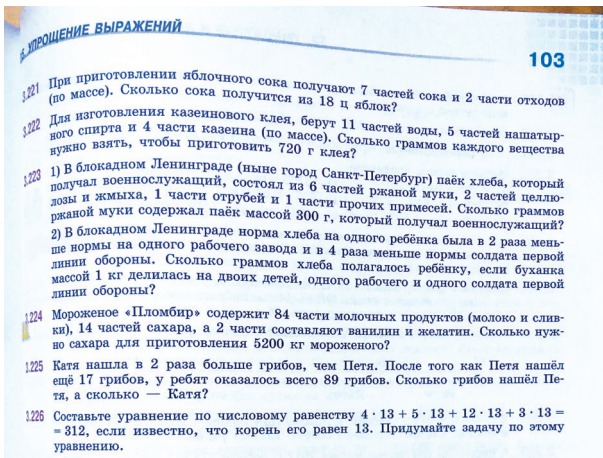
Пішла я глянути на школу. Там зірвано надпис «Ласкаво просимо», знищено меморіальну дошку Герою АТО.

Потрапили мені до рук російські підручники, які швидко були завезені росією до українських шкіл. Новенькі, 2022 року випуску.

Відкрила навмання підручник з математики для учнів 5-го класу, а там концентрація заполітизованості!

Задача про блокадний Ленінград і про пайок хліба для «воєннослужащого». Наступна задача знову про блокадний Ленінград і про пайки хліба для дітей, солдатів та робочих. Наступна задача про морозиво... Пломбір!

Ось така пломбірна термінологія спільного совецького минулого через математику гвіздками вбивається в голову дітей. Тепер українським дітям не промиватимуть мізки такою математикою.

На фото ідеологізовані та мілітаризовані задачі з математики для дітей 5-го класу у російських підручниках, які було завезено в школи окупованих територій Харківщини.

А, відкривши навмання підручник «История России», я одразу наштовхнулася на возвеличення постаті Сталіна... Слава Богу, ЗСУ звільнило українських дітей від вивчення цієї викривленої історії.

Фото з підручника «История России». Ці підручники було завезено в школи окупованих територій Харківщини.

14.10.2022.

Зранку бігла до церкви. Харків – тихо-осінній, людей на вулицях мало. А настрої у мене – радісний та святковий. Раптом побачила військового біля сусіднього будинку. «Треба привітати його зі святом» – подумала. Свято ж велике – День захисників України. Ще й Свято Покрови. Рухаючись, я періодично поглядала на військового, щоб нікуди не подівся. А він, мабуть, спіймав моє стеження: якимось напружився, почав відходити в інший бік. Я теж звернула в той бік, пішла за ним: бо – думаю – треба людину привітати, треба подякувати.

Військовий з якимсь напруженим нерозумінням кидав насторожені погляди в мій бік. А я ж не зупинялася.

Наблизившись, голосно йому кажу: «Зі святом!».

«Фух!» – аж якимось полегшено видихнув військовий. Потім подякував.

Врешті, я зрозуміла, що незнайомим особам вітати військових у прифронтовому місті краще не треба. Бо йди знай, які загрози несуть такі особи. Більше я цього сьогодні не робила. Але ж хотілося. Бо, дорогі Харківські воїни, ви тримаєте тут Україну. Зі святом вас!

14.10.2022.

Верталася я сьогодні з храму: свято Покрови, на душі радісно.

Вийшла з метро, купую у продавщиці помідори. І раптом ба-бах!!! Потужний вибух се-

ред білого дня. Людей біля метро багато, всі призупинилися. Продавщиця з надією каже: «Може то наші?». «Було б добре» – відповідаю.

І тут знову – ба-бах!!! Другий вибух. Продавщиця вже якось безнадійно запитує: «А може все-таки наші?». «Ох, не знаю» – відповідаю їй.

А після третього вибуху залунала повітряна сирена. Продавщиця гірко констатувала: «Не наші!». Усі стали розбігатися. Пролунало ще декілька вибухів.

Ось так росія вирішила покрити ракети Харків у Свято Покрови.

Я теж пішла. Подумалося, що у харків'ян вже виробилися власні народні прикмети щодо російських прильотів. Адже ми надто близько до російського кордону, тому у нас повітряна тривога часто включається уже після перших вибухів. І ось цей момент: час між першими вибухами і повітряною сиреною – найцікавіший! Люди, дійсно, завмирають з надією: «А може то наші ЗСУ щось російське збили?». А коли включається сирена, стає зрозуміло, що це знову російські бомбардування.

Але вже скоро прийде такий час, коли після вибухів не будуть лунати повітряні сирени. Бо ми всі знатимемо, що то наші щось розмінують, чи щось чуже збили.

Ми все одно вистоїмо! І коли прийде довгоочікувана перемога, ми взагалі забудемо про ці звуки вибухів. Пам'ятати будемо лише про оцей момент надії. Бо надія тримає на плаву.

18.10.2022.

Ранковий харківський діалог під їздом.

– Доброго ранку!

– Та який же він добрий? Он шість разів як бахнуло!

– Але вже ж ті кляті відстрілялися! Ото й ранок буде добрий.

– Ну тоді й вам доброго ранку!

На цій оптимістичній ноті всі з гарним настроєм розійшлися.

Харків не зламати!

25.10.2022.

От бувають такі ситуації, що читаєш студентам лекцію із захопленням, на одному диханні. І раптом посеред лекції міждисциплінарні пазлики інформації складаються несподівано новим чином, висвітлюючи проблему в новому ракурсі!

А в цей час поряд у телефоні чогось розсигналювався Телеграм. Але ж мої ідеї ллються рікою і онлайн-лекція продовжується. А Телеграм не заговкає... І тут виявляється, що то мої студенти мені дружно пишуть в Телеграмі, що я їх покинула і кудись зникла. А вони мене вже довго чекають.

Ось такі побічні ефекти енергоколапсів. Вдома зникнув інтернет і прийшлося швидко перепідключатися з телефону.

А я ж *таааааааа* цікаву лекцію читала. Як виявилось: сама собі.

25.10.2022.

Зайшла в кіоск за покупками. Продавщиця про щось спілкувалася зі своєю знайомою, яка стояла біля прилавка. Побачивши мене, продавщиця перейшла на українську мову і щebetала радісно, як пташечка. Я трохи отетеріла від радості, бо це вперше весь діалог між нами відбувався лише українською мовою.

Вийшовши з кіоску, я стала перекладати в сумку покупки.

Чую, як продавщиця питає свою співрозмовницю: «Ну как, нормально я на украинском говорила? Хорошо получилось?».

Співрозмовниця похвалила її, сказала, що все було дуже гарно. Продавщиця дуже зраділа.

А потім раптом продавщиця стала говорити про мене: «Вот эта женщина все время, сколько ее помню, говорит со мной на украинском. И я теперь с ней тоже так говорю. А еще эта женщина всегда, когда прощается, говорит мне «Гарного дня!». И я тоже стала так иногда пробовать. Слушай, людям так нравится вот это «Гарного дня!»».

Потім продавщиця сказала, що їй ще треба вчити українську мову. Співрозмовниця погодилася: «Конечно надо, мы ж Украина!».

А я пригадала, як два-три роки тому вже мала розмову з цією продавщицею. У відповідь на моє «Гарного дня!» я вислухала від неї довгу тираду про те, що у її віці вже неможливо вивчити українську мову. Щось на кшталт того, що чути українську мову їй приємно, але не всі здатні вивчити цю мову. Тому все має залишатися так, як є. Пригадую, що я порадила їй не знецінювати себе. І тоді все вийде. Десь рік тому вона стала мені говорити «До побачення» замість «До свідання».

А зараз вже такий прогрес!

Ось так російські бомбардування Харкова пришвидшили процес занурення людей в україномовний простір.

28.10.2022.

Афіші незіграних спектаклів висять досі на театрі Шевченка. З лютого місяця. Так сумно це спостерігати. Нібито досі чекають свого глядача.

Саме в цьому театрі творив Лесь Курбас і Микола Куліш.

На фото афіша спектаклю, прем'єра якого мала відбутися 25–26 лютого 2022 року «Маклена Граса» Миколи Куліша.

09.11.2022.

Коли мене запитують, які побутові проблеми у Харкові турбують мене найбільше у час російського енерготерору, я зосереджено замовкаю і думаю, що ж відповісти. Бо якось незручно невідповідним співрозмовникам вивалити свої найрейтинговіші проблеми.

Звісно, є проблеми відсутності світла / опалення / інтернету / води / зв'язку etc. Є й проблеми неможливості зняти готівку з банкоматів у час відсутності електрики в районі. А через відсутність готівки неможливо скупитися в магазинчиках. Але ці всі проблеми незначні!

Бо, як показала практика двох останніх днів, найбільше я переймалася двома проблемами: борщ і синички.

Я ж наварила величезну каструляку борщу, а тут годинами світла нема! І я весь час той борщ транспортувала з місця на місце,

щоб не скис). Бо в холодильнику тепло, а балкон сонечко нагріває.

А біля балкона на дереві дружно всілися синички і з німим докором заглядають мені у вічі. Бо не подобається їм відсутність соняшникового насіння, яким я завжди годувала їх у попередні роки. Я їм пояснюю, що не продається зараз соняшникове насіння у Харкові, бо ж війна і логістика порушена. Насипаю їм різні крупи. А вони дзьобики відвертають. А сушені яблука швидко їдять, вже майже мішок з'їли. Якись «балувані Галі», а не синички.

Синички якось так хижо стали поглядати на мою каструлю борщу. Кажу їм, що борщ не для них. Треба потерпіти і їсти те, що дають. Обіцяю, що після перемоги асортимент відновиться.

Тепер харківські синички разом зі мною ждуть перемогу.

09.11.2022.

Вже другий день майже без світла та інтернету. Мобільний зв'язок теж періодично зникає. Усі інформаційно-комп'ютерні справи перенесені або поставлені на паузу. Спілкування зводиться до коротких фраз, щоб не розряджати гаджети.

Але енергетичний терор з боку росії цілей не досягне! Люди спокійно перепланують власні дії. Хоча вечірнє місто темне, серця харків'ян наповнені світлом.

А вчора був Дмитрів день, свято Дмитрія Солунського, ім'я якого пов'язане з подвигом воїнів, із захистом своєї землі. Побувала я на храмовому святі у Свято-Дмитрівській церкві. І раптом подумала, що зараз, у час війни, саме церква стала тим місцем, де живо спілкуєшся зі своїми, з однодумцями.

Адже війна унеможливила відвідування різних подій та акцій (мистецьких, історичних, культурних тощо). Спілкування переважно відбувається в онлайн-форматах. А людина – істота соціальна, тривала ізоляція – явище нехороше. Навіть під час пандемії комунікацій було більше: в масках зустрічалися, обмінювалися ідеями/думками.

А зараз храм став наразі тим єдиним місцем, де спілкуєшся з вірянами з різних спільнот: волонтерських, наукових, військових. І всіх об'єднує віра в нашу перемогу.